כ׳ מר-חשון

א. שבת פרשת וירא — כ׳ מ״ח[1] תרצ״ג, האָט כ״ק מו״ח אדמו״ר דער־צויילט אַ סיפור[2] וואָס האָט פאַסירט מיט זיין פאַטער דעם רבי׳ן (מהורש״ב) נ״ע, וועָן ער איז געווען אַ קינד פון פיר אַדער פינף יאָר.

1) יום הולדת * כ״ק אדמו״ר (מהורש״ב) נ״ע **. תולדותיו בפרסיות — ראה „חנוך לנער״.

2) נדפס (בקצרה) ב„היום יום״ ע׳ קג. לקו״ש ח״א פ׳ וירא.

*) ביום הולדת של אדם מזלו שולט ועוזר לו (ראה ירושלמי ר״ה פ״ג ה״ח ובקה״ע שם). „ומש״כ בקדושין (לח, א) דצדיקים מתים ביום שנולד היינו לפי שאצלם המיתה היא התרוממות מזלו ומע־לתו שפושט לבוש שק הגופני ולובש חלוקא דרבנן הרוחני ליכנס לעולמות העליונים למעלה עליונה ליהנות מזיו השכינה״ (רסיסי לילה — להרה״צ והרה״ג וכו׳ הר״ר צדוק הכהן מלובלין — קונטרס דברי חלומות סעיף כ׳, ליל מוצש״ק וישלח שנת וברכות).

— ע״ד שמחה ועילוי ביום הולדת צדיק, ראה: תנחומא ס״פ פקודי (של יצחק). מגילה יג, ב (משה). שמו״ר פט״ו, ט (של בן מלך). ר״ה יא, א (**חודש** שנולדו בו האבות). וראה גם לקו״ש ח״ב ע׳ 602 ואילך. סה״ש תשמ״ח ח״ב ע׳ 398 ואילך.

ויש להטעים גם בנוגע לכאו״א מישראל, כי כיון שביום הבר מצוה צ״ל שמחה כביום החופה (זהר חדש בראשית טו, ד) ועפ״י כהאריז״ל בכל שנה חוזרת וניערת אותה **ההמשכה (ראה לקו״ש ח״ח ע׳ 49 הערה** 8) — צ״ל בהתעוררות וכו׳ בכל שנה ביום ההולדת. וידועה הוראת כ״ק מו״ח אדמו״ר אשר ביום ההולדת על **האדם להת־** בודד ולהעלות זכרונותיו ולהתבונן בהם, והצריכים תיקון ותשובה ישוב ויתקנם („היום יום״ יא׳ ניסן).

**) להעיר, אשר בב׳ ניסן הבע״ל (תש״ל) ימלאו חמישים שנה (שנקרא „עולם״ (תדבא״ר פ״ו. וראה בחיי וציוני למשפטים (כא, ו)).

(אַז ער איז דאָן ניט געווען עלטער פון פינף יאָר, איז מוכרח פון דעם וואָס דער רבי נ״ע איז געבאָרן גע־ווארן כ׳ מ״ח שנת כתר״א[3] און בייַ דער הסתלקות פון צ״צ — י״ג ניסן תרכ״ז — איז ער נאָך ניט געווען קיין בן שש; און אַז ער איז שוין דאָן אַלט געווען פיר יאָר, איז פאַרשטאַנדיק דערפון וואָס מען האָט אים אַרייַנגעגעבן אין חדר צו דריי מיט אַ האַלב יאָר[4], און דער סיפור האָט דאָך צו טאָן מיט זיין לימוד אין חדר).

בשבת קדש פרשת וירא (ביום הו־לדתו, אַדער דעם שבת וואָס פאַר[5]

3) לשון הצ״צ („היום יום״ כ׳ מ״ח).

4) ב„חנוך לנער״ ס״ע 8: „בן שלש שנים הכניסוהו לחדר״. ואולי החילוק הוא בין „הכנסה לחדר״ — ללימוד בחדר באופן קבוע.

5) להעיר אשר שבת מיני׳ מתברכין כולהו יומין (זח״ב סג, ב. פח, א). ולהעיר גם ממנהג אנ״ש* בזמן האחרון, שבשבת שלפני יום ההולדת (או ביום ההולדת עצמו — כשחל בשבת) עולים לתורה.

וראה שיחת ח״י אלול ה׳תש״א. מכתב כ״ק מו״ח אדמו״ר הנדפס בתחילת קונטרס החלצו תרנ״ט (סה״מ תרנ״ט ע׳ רכה ואג״ק שלו ח״י ע׳ ג) להסתלקות כ״ק אדמו״ר נ״ע

— וידוע שיום ההולדת שייך וקשור ליום ההסתלקות (עיין רשימות הצ״צ עה״פ (קהלת ז, א) טוב שם משמן טוב ויום המות **מיום הולדו. לקו״ש ח״ב שם ס״ע 605 ואילך**), ובפרט בצדיקים (ראה ר״ה יא, א: הקב״ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום).

*) עוד מנהגי אנ״ש בקשר עם יום ההולדת: נתינת צדקה קודם תפלת שחרית וקודם תפלת מנחה (וכשיום ההולדת חל בשבת או ביו״ט — נותנים צדקה ביום שלפניו); לימוד שיעור **נוסף** בנגלה ובחסידות; התבודדות ותיקון העבר כנ״ל בשולי הגליון (הא׳) להערה 1. וראה סה״ש תשמ״ח ח״א ע׳ 332 ואילך שם ח״ב ע׳ 406-7.

דעם [7]), האָט אים זיין מוטער הרבנית רבקה אַריינגעפירט צו זיין זיידן כ״ק אדמו״ר הצ״צ מקבל זיין די ברכה בשייכות מיט זיין יום הולדת. אַרײַנ־ גייענדיק צום צ״צ האָט זיך דאָס קינד פאַנאַנדערגעווויקלט. אַז דער צ״צ האָט אים געפרעגט וואָס ווייניקט ער, האָט ער געענטפערט, אַז ער האָט געלערנט אין חדר אַז דער אויבערשטער האָט זיך באַווײַזן צו אברהם אבינו

(פון דעם זעט מען אַז ער האָט שוין דאָן געלערנט אין חדר ניט נאָר עברי און סידור נאָר אויך חומש)

איז אויף דעם ווייניקט ער וואָס צו אברהם אבינו האָט זיך דער אויבערשטער יע באַווײַזן און צו אונז באַווײַזט ער זיך ניט.

האָט אים דער צ״צ געענטפערט: אַז אַ איד, צו ניין און נייניציק יאָר, איז מחליט אַז ער דאַרף זיך מל זײַן, איז ער ווערט אַז דער אויבערשטער זאָל זיך באַווײַזן צו אים. נאָך אַ נוסח [8]: אַז אַ איד אַ צדיק, צו ניין און נייניציק יאָר איז מחליט אַז ער דאַרף זיך מל זײַן, איז ער ווערט אַז דער אויבערשטער זאָל זיך באַווײַזן צו אים.

כ״ק מו״ח אדמו״ר האָט דאָמאָלסט מס־ ביר געווען די סיבה פון צווויי נוסחאות: דער רבי נ״ע האָט עס אַליין ניט געדענקט (ווייל כאמור, איז ער דאָן געווען אַ קליין קינד), און די מספרים האָבן עס דערציילט אין די צווויי נוסחאות.

ב. די כללות הוראה פון דעם מאמר הצ״צ (לויט ביידע נוסחאות) איז [9], אַז אפילו אַ איד וואָס איז אַלט ניין אַן נייניציק יאָר

— און ניט נאָר וואָס לויטן „קאַלענ־ דאַר״ איז ער אַזוי אַלט, נאָר וואָס עבד עבודתו ניין אַן נייניציק יאָר, אַן זוי עס שטייט [10] אויף אברהם אבינו אַז ער איז געווען „בא בימים״, ביי אים זיינען געווען „יומין שלמין״ —

אויך ער דאַרף זיך מל זײַן [11], ד. ה. אײַך ער דאַרף זיך באַוואָרענען פון דעם צודעק און העלם וואָס קען קומען פון וועלט (עולם — ל׳ העלם [12]) און אַראָפנעמען עם.

וויל דוקא אויף „בן מאה״ שטייט [13] „כאילו מת ועבר ובטל מן העולם״, אַז וועלט איז אים ניט מעלים. בשעת ער איז אַבער נאָר ניין אַן נייניציק יאָר, ער האַלט (אפילו נאָר מיט איין דרגא) נידעריקער ווי „בן מאה״, דאַרף ער זיך באַוואָרענען פון דעם העלם העולם.

---

6) בשנת תרכ״ה — בהיותו בן ד׳ שנים — חלה הקביעות דכ׳ מ״ח בש״פ וירא; בשנת תרכ״ו — בהיותו בן ה׳ שנים — ביום ה׳ פרשת חיי.

בשנת כתר״א — שנת ההולדת — חל הקביעות דכ׳ מ״ח ביום ב׳ פרשת חיי. וראה לקמן ע׳ 346 ואילך, שבפרשה שני׳ דפ׳ ח״ש נרמזו כו״כ ענינים של כ״ק אדנ״ע.

7) וכ״ה ב„היום יום״ ע׳ קנ.

8) ראה גם לקו״ש שם. ושם — גם ההוראה מהשאלה והבכי׳ של אדנ״ע. ע״ש.

9) בראשית כד, א. זח״א רכד, א. תו״א טז, א. עט, ב. ולכאורה קשה ממרז״ל דבן שלש הכיר את בוראו כו׳ עק״ב אשר שמע (נדרים לב, סע״א) וי״ל דאין „הכרת בוראו״ ושמיעה בקולו מעבודת הימים שלפני זה ושלימותם. וראה נ״כ הרמב״ם הלכות ע״ז ספ״א. אבל עצ״ע מהא דשנות האבות נחשבות רק ת״ק כיון דבן שלש הכיר כו׳ (ירושלמי ריש מס׳ ברכות, אבל ראה במדב״ר פי״ח, כא. ד״ה ויהי אומן, תרכ״ז). — וראה לקו״ש חל״ה ע׳ 9-68.

10) להעיר ממש״נ ומלתם את ערלת לבבכם (עקב י, טז) ובסהמ״צ להרמב״ם (כוף שורש ד׳): ר״ל שיקבל וישמע כל מה שקדם זכרו מן המצוה.

11) לקו״ת שלח לו, ד. ד״ה על ג״ד ש״ת בתחלתו. ובכ״מ.

12) אבות פ״ה מכ״ב. וראה בארוכה לקו״ש שם ע׳ 26. לקמן ע׳ 307.

ג. נאָך אַן ענין אין דעם:

אדם הראשון איז נצטווה געוואָרן אויף זעקס מצות. נח׳ן איז צוגעקומען אַ זי־בעטע מצוה. אברהם אבינו האָט מען געגעבן מצות מילה[13]. און וויבאַלד אַז מצות מילה האָט זיך אויפגעטאָן דורך אברהם אבינו, איז מובן אַז די מצוה איז עיקר ענינו של אברהם.

פון דעם איז מובן, אַז אברהם׳ס החלטה צו ניין און ניינציק יאָר אַז ער דאַרף זיך מל זיין, איז [ניט אַז ער דאַרף נאָך „עפּעס" מוסיף זיין אויף זיין עבודה וואָס ער האָט געטאָן במשך פון ניין און ניינ־ציק יאָר נאָכאַנאַנד, נאָר] אַז לאחרי כל עבודתו, פעלט נאָך אַן ענין עיקרי.

און נאָכמער: פון איצט אָן וועלן אַלע זיינע מעשים, וואָס פאַר אַן עבודה עס זאָל ניט זיין — זיין באופן אחר לגמרי,

וכמאמר רז״ל[14]: והי׳ תמים כו׳ בדבר הזה (ע״י המילה) תהי׳ תמים שכל זמן שהערלה בך אתה בעל מום לפני — וואָס דער עילוי פון אַ תמים אויף אַ בעל מום, איז דאָך אין אַלעם[15], ניט נאָר אין דעם אבר אין וועלכן עס איז דער מום.

ד. אַ טיפערער ענין אין דעם:

שוין גערעדט פיל מאָל[16], אַז טראָץ דעם וואָס די מצות וועלכע מיר זיינען מקיים לאחרי מ״ת זיינען פיל העכער פון די מצות וואָס די אבות האָבן מקיים געווען ובלשון המדרש[17] כל המצות שעשו לפניך האבות ריחות היו אבל אנו שמן תורק שמך,

[די מצות וואָס די אבות האָבן מקיים געווען, וויבאַלד אַז זיי האָבן עס געטאָן בכח עצמם (וואָס דאָס איז אויך כולל — וואָס אברהם התפלל שחרית ויצחק הפריש מעשר וכו׳[18]), איז (א) דורך זיי נמשך געוואָרן בלויז אַ הארה פון אלקות, ניט עצמות. און דעריבער (ב) האָבן די מצות ניט קובע געווען די קדו־שת המצוה בפנימיות ובגלוי[19] אין די דברים הגשמיים מיט וועלכע זיי האָבן די מצות געטאָן, באופן אַז די קדושה זאָל אין זיי פאַרבלייבן בגלוי אויך לאחרי קיום המצוה.

משא״כ די מצות שלאחרי מ״ת, איז (א) זיי האָבן אין זיך דעם כח העצמות, וואָרום דער ציווי אויף זיי איז געקומען פון „אנכי[20] הוי׳ אלקיך", און דעריבער (ב) זיינען זיי קובע די קדושת המצוה אין די דברים הגשמיים מיט וועלכע די מצות ווערן געטאָן, ביז אַז די קדושה פאַרבלייבט אין זיי בפנימיות ובגלוי אויך לאחרי קיום המצוה],

פונדעסטוועגן, איז „מעשה אבות סימן לבנים"[21], אַז דער כח וואָס מיר האָבן אויף דעם קיום המצות לאחרי מ״ת, נעמט זיך פון די מצות שקיימו האבות לפני מ״ת.

און בכדי אַז די מצות פון די אבות זאָלן האָבן אַ שייכות און אַ חיבור צו

13) רמב״ם הלכות מלכים רפ״ט. וראה לעיל שיחה ב׳ לפ׳ לך לך.

14) לך יז, א. פירש״י שם. וראה נדרים (לב, א).

15) וי״ל שזהו ג״כ שביחד עם המילה הי׳ שינוי שמו — דבשינוי השם נעשה מציאות אחרת שלכן מבטל הגזירה (ר״ה טז, ב). ועפי״ז יומתק מרז״ל (תנחומא לך שם) דזקן שבקש להתגייר לא יהא אומר זקן אני והאיך אני מתגייר, ילמוד מאברהם שמל בן צ״ט שנה — דהלימוד הוא לא רק בנוגע לצער המילה, כ״א גם — לשינוי ה(הרגל) טבע שלו ולהעשות מציאות חדשה — דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי.

16) ראה לקו״ש שם ע׳ 41. ח״ג ע׳ 757 ואילך.

17) שהש״ר פ״א, ג.

18) ראה רמב״ם שם.

19) הדיוק בזה — ראה לקו״ש ח״ח ע׳ 59 הערה 54.

20) דלא אתפס בשם ולא אתרמיז בשום אות וקוצא כלל כו׳ (לקו״ת פנחס פ, ב).

21) ראה בהמצויין לעיל ע׳ 70 הערה 25.

די מצות שלאחרי מ"ת, האָט געדאַרפט זיין צום וויניקסטן איין מצוה פון די אבות בדוגמת[22] המצות שלאחרי מ"ת, און דאָס איז מצות מילה

— וואָס (א) אויף איר איז אברהם נצטווה געוואָרן פון דעם אויבערשטן[23], און דעריבער איז (ב) די קדושה פון דער מצוה (אויך פאַר מ"ת), פאַרבליבן אין דעם דבר גשמי אויך לאחרי קיום המצוה[24] —

ווָאס זי האָט פאַרבונדן אַלע אַנדערע מצות וואָס די אבות האָבן מקיים געווען מיט די מצות שלאחרי מ"ת, אַז די „מע־שה אבות" זאָלן זיין „סימן לבנים"[25].

ה. עפ"י אין פאַרשטאַנדיק אַז דאָס וואָס אברהם אבינו האָט מחליט געווען, לאחרי זיין עבודה אין פאַרלויף פון ניין און נייניציק יאָר, אַז ער דאַרף זיך מל זיין, האָט עס געמיינט אַז (ניט נאָר וואָס אים פעלט נאָך אַ געוויסער ענין, און אַן ענין עיקרי, און אַז פון איצט אַן ווערן אַלע זיינע מעשים וואָס ער וועט טאָן זיין בשלימות, נאָר אַז) עס פעלט אים אויך אין אַלע זיינע פריערדיקע עבו־

22) אבל לא בשוה ממש (ראה להלן הערות 23־24), כי ענין „העליונים ירדו לתחתונים" — המשכת העצמות — „והתח־תונים יעלו לעליונים" — זיכוך בשמיות העולם ע"י המצות — נתחדש רק בשעת מ"ת (שמו"ר פי"ב, ג. תנחומא וארא טו).

וזהו מה שאמרו (שיר השירים רבה שם) „כל המצות שעשו לפניך האבות (דמשמע שכולל גם מצות מילה) ריחות היו", אשר גדרי הריח הם (ראה לקו"ש ח"ח ע' 59 ואילך ובהמצויין שם): (א) רק התפשטות, (ב) אין לו קיום.

ולכן גם קיום מצות מילה „אין אנו מלין מפני שאברהם אבינו ע"ה מל עצמו ואנשי ביתו אלא מפני שהקב"ה צוה אותנו ע"י משה רבינו שנמול" (פיה"מ להרמב"ם חולין ספ"ז).

23) אלא שמכל מקום, הציוי אינו מבחי' „אנכי הוי' אלקיך". כהמצות שלאחרי מ"ת. ולהעיר מלקוטי תורה להאריז"ל ר"פ לך ומשנ"ת בזה באוה"ת פ' ח"ש עה"פ וה' ברך את אברהם. בית האוצר — להרד"י עגניל — בתחלתו ד"ל דהתחלת נתינת התורה הי' מאברהם כו'. ואכ"מ.

24) כדמוכח ממה שאמר אברהם לאלי־עזר שים נא ידך תחת ירכי — שבועה בנקיטת חפץ (שבועות לח, ב. וראה לקו"ש ח"א ע' 41. ח"ג ע' 760).

אלא שמ"מ, לא הייתה הקדושה כמו שהיא לאחרי מ"ת, כיון שעדיין לא נאמר אנכי ה"א גו', ושמי הוי' (ג"כ) לא נודעתי להם. ובכללות — עדיין לא בטלה הגזירה דעליונים לא ירדו למטה. ולהעיר א) מ„אין למדין מקומות מ"ת" (לכמה מפרשים גם לא מהמצות שנצטוו אז) — ירושי' מו"ק פ"ג ה"ה (וראה בית האוצר בתחלתו. אנציקלו־פדיא תלמודית מע' זו). ב) גם לאחר מ"ת — החפץ שנוקט אין צ"ל ס"ת דוקא

25) עפ"י מ"ש בפנים יומתק לשון הרמב"ם שם שמסיים „שנמול כמו שמל אברהם אבינו ע"ה" — (דלכאורה, מה מקום להזכיר שנמול כא"א והרי אנו מלין רק מפני הציוי למשה רבינו, אלא) — כי מעשה אבות (מילת א"א) היא הנתינת כח על המצות (מילה) דלאחרי מ"ת, ובמיוחד מצות מילה דאברהם, שהיא המקשרת את כללות „מעשה אבות" שיהיו „סימן (ונתינת כח) לבנים", כבפנים. וראה (עוד ביאור) לקו"ש חלק יו"ד ע' 47 הערה 29. חלק ל', ע' 55 ואילך.

ומה שגם גבי איסור אבמה"ח כותב הרמב"ם שם „שצוה בסיני שיתקיים איסור אבמה"ח"

— אף שרק „מעשה אבות סימן לבנים" [ודוחק לומר שכוונת הרמב"ם ב„שיתקיים" קאי על איסור אבמה"ח שקיימו האבות. ובפרט שצ"ע אם קיום איסור זה של האבות הוא סימן ונתינת כח לבנים — מכיון שקיימו אותו לא בתור אבות כ"א בתור ב"נ] —

הוא מפני שאינו איסור חדש, כי כבר נצטוה על זה נח מהקב"ה. ובאיסור מדה"נ כתב הרמב"ם סתם „אלא מצות מרע"ה" ולא כתב „שיתקיים" — כי גדה"נ קיים יעקב מעצמו ולא שנצטוה על זה מהקב"ה (רמב"ם הל' מלכים רפ"ט ובכס"מ שם).

ושקדושתו תמורה כ"א אפ"ל גם תפלין כו' (שבועות שם), ועפ"ז יובן יותר מה שהמצות דאבות — אף שנקראו ריחות — ג"כ נחשבת נקיטת חפץ.

דות; ער דאַרף זיך מל זיין בכדי אי־ בערצושטעלן אַלע זיינע פריערדיקע עבו־ דות, אַז זיי זאָלן זיין בשלימות.

אין דאָס איז אַ הוראה לכל אחד ואחד, אַז ווי גרייס ער זאָל ניט זיין, (כל זמן ער האָלט נאָך ניט ביי דער עבודה פון „בן מאה") איז ניט נאָר וואָס ער האָט נאָך ניט פאַרענדיקט זיין עבודה; ער דאַרף טאָן נאָך אַן עבודה און אַן עבודה עיק־ רית, נאָר ער דאַרף נאָך אַרײַנברענגען שלימות בכל עבודתו הקודמת.

ו. כאָמור לעיל, זיינען אין דעם מא־ מר הצ״צ פאַראַן צוויי נוסחאות. און ווי־ באַלד אַז ביידע נוסחאות זיינען דער־ ציילט געוואָרן דורך אַ רבי׳ן, אַ נשיא בישראל, איז מוכרח אַז אין יעדן נוסח (כאָטש ער איז מפי המספרים) איז דאָ אַן אויפטו, אַ באַזונדערע הוראה אין עבודת האדם.

איז ניט פאַרשטאַנדיק, וואָס פאַר אַן אויפטו איז דאָ אין דעם ערשטן נוסח (אַ איד — סתם) אויפן צווייטן (— אַ צדיק): וויבאַלד אַז מען זאָגט (אין צווייטן נוסח) אַז אַפילו אַ איד אַ צדיק דאַרף האָבן די החלטה אַז ער דאַרף זיך מל זיין, איז דאָך שוין מובן במכל שכן אַז אַ איד וואָס איז ניט קיין צדיק דאַרף אַ ודאי האָבן די החלטה, וואָרום — יש בכלל מאתים מנה. היינט וואָס איז דער אויפטו אין דעם ערשטן נוסח[26]?

ובכלל — ווי איז בכלל שיך דער ער־ שטער נוסח — אברהם איז דאָך גע־ וועזן אַ צדיק אויך קודם המילה[27], בלויז דער תואר „תמים" איז אים צוגעקומען ע״י המילה?

איז דער ביאור אין דעם:

וויבאַלד אַז דער אויפטו פון מצות מילה לגבי די מצות וואָס אברהם האָט מקיים געווען פריער איז, אַז אויף דער מצוה איז ער נצטווה געוואָרן פון דעם אויבערשטן, ובמילא האָט ער זי מקיים געווען ניט בכח עצמו נאָר (בדוגמת המצ־ ות שלאחרי מ״ת) מצד כח המצווה, כח הבורא, כח המאציל (כנ״ל סעיף ד),

דאַרף דעריבער די החלטה צו מקיים זיין די דאָזיקע מצוה קומען פון דעם אָרט אין נפש וואו ס׳איז ניט שייך קיין חילוקי דרגות פון צדיק און ניט צדיק (און אַזוי איז אויך געווען באַ אברהם׳ן). און דעריבער זאָגט ער ניט דעם וואָרט „צדיק" אין דעם ערשטן נוסח, וויל

[נוסף אויף דערויף וואָס לגבי דעם ענין פון גילוי כח המאציל וואָס דאַרף זיך אויפטאָן ע״י המילה, איז קיין חידוש ניטאָ אין דעם וואָס אויך אַ צדיק דאַרף זיך מל זיין[28], וואָרום לגבי המאציל, איז אצילות (און אפילו א״ק[29]) גלייך מיט עשי׳[30], איז נוסף לזה]

---

26) בנוגע להשכר (שראוי ל„וירא אליו ה׳") — הרבותא יותר בבן צט׳ שנה סתם, שגם החלטתו מביאה שכר זה. אלא שיש לבאר רבותא גם בנוגע לעבודתו.

27) ראה תנחומא (בובער) לך כו: יחידו של עולם והי׳ צדיק.

28) ומה שגם בנוסח זה אומר: „אַ איד צו ניין און נייַנציק יאָר", שהכוונה בזה שעבד עבודתו 99 שנה כנ״ל — אינו בשביל החידוש אשר גם הוא צריך להחליט שעליו להמול (כי מצד המאציל אין כל חידוש בזה), כי אם — לפי שבלא זה, אין בכלל חידוש ועבודה בהחלטתו זו וגם כש־ יחליט שצריך להמול, אינו ראוי לוירא כו׳.

29) דרמ״צ קל, א. קלו, ב. אוה״ת בלק ריש ע׳ תתקסג. ועוד.

30) לקו״ת תזריע (כא, רע״א) עה״פ כולם בחכ׳ עשית. וכן בדרמ״צ (נב, א. ושם נז, א: שזהו גם הפי׳ דהמגביהני גו׳ המשפילי גו׳) ועוד. ובפנים שמדובר במצות מילה, גילוי א״ק, לכן השייך כאן — הוא שחכ׳ ועש׳ שוין (ראה דרמ״צ שם (נב, א), שמחלק „קמי׳ ית׳ ואפילו לגבי אורו כו׳").

וראה תניא פ״ב בהגה״ה, שהיוה״א פ״ט (הובאו בדרמ״צ שם — מז, רע״א) עוד

בכדי צו נעמען גילוי בחי' מאציל (וואָס דאָס קומט דורך גילוי הבחי' שבנפש שהיא למעלה מחילוקי דרגות), דאַרף ער נתבטל ווערן פון זיינע מדריגות. (ובמכל שכן פון דעם וואָס עס שטייט [32] אויף ר' זירא'ן, אַז ער האָט געדאַרפט פאַרגעסן תלמוד בבלי בכדי צו קענען לערנען תלמוד ירושלמי, אעפ"י וואָס ביידע זיינען בהבנה והשגה דוקא, מוזן זיי דאָך האָבן אַן ערך זה לזה).

און דאָס איז דער ביאור פון ביידע נוסחאות: דער ערשטער נוסח רעדט וועגן דעם ענין ווי ער איז לאמיתתו — מצד המאציל, וואָס לגבי אים איז אציי־לות ועשי' (שבעולם ושבאדם) שוין. און דער צווייטער נוסח רעדט ווי ס'איז מצד הרגש הבראים, און אין הרגש הבראים איז אַן אויפטו, אַז אפילו אַ צדיק דאַרף זיך מל זיין.

ז. די הוראה פון דעם מאמר הצ"צ (לויט ביידע נוסחאות) צו אונז — נאָך מ"ת — איז:

דורך יעדער מצוה — מלשון צוותא וחיבור [33] — ווערט מען למעלה מיוחד מיטן אויבערשטן אויף אייביג, ווי דער אַלטער רבי זאָגט [34] "ויחוד זה למעלה הוא נצחי לעולם ועד".

און דער יחוד איז דאָ ביי יעדער אידן. ווי די גמרא זאָגט [34] "אפילו פושעי יש־ראל מלאים מצות" — מלשון צוותא וחיבור. וואָס דערפאַר זאָגט יעדער איד דעם נוסח ברכת המצות [און זאָגט עס מיט אַ שם ומלכות, ווייל אין דעם נוסח איז ניטאָ קיין ספק און ספק ספיקא [35]] — ניט נאָר "מלך העולם" נאָר אויך "אלקינו" (אלוקה שלנו) און "אשר קד־שנו במצותיו וצונו" (מלשון צוותא וחי־בור).

איז וויבאַלד אַז יעדער איד איז "פול" מיט מצות, וואָס דורך דעם איז ער מיוחד מיטן אויבערשטן לעולם ועד, קאָן ער דאָך מיינען אַז ער איז שוין אַ פאַרטיקער — אייך דעם האָט מען די הוראה, אַז מען דאַרף אַלע מאָל וויסן אַז מען דאַרף זיך מל זיין.

און בשעת ער האָט די החלטה, איז ער ווערט — כסיום מאמר הצ"צ — אַז דער אויבערשטער זאָל זיך באַוויזן צו אים, ביז אין אַן אופן ווי ער האָט זיך באַוויזן צו אברהם אבינו, בחינת גבו־אה [36] — וואָס איז העכער פון חכמה — ראיית המהות [37].

(משיחת ש"פ וירא תשכ"ה)

פי' בכולם בחכ' עשית, אשר רק "נחשבת כעשי' גופנית". ובשעהיוה"א שם מפורש יותר: "שנחשבת כאילו היא בחי' ומדרגת עשי'" שמצד זה

א) אפשר דקמי' עשי' — למטה מזה, למטה מעשי' גופנית ב) ג"ז שנחשבת כו' הרי הוא רק 1) נחשבת, 2) כעשי'; כאילו — כ"ף הדמיון

— שזה שייך גם בעו"ע — משא"כ האופן ששוין (ובפרט עפמש"כ בדרמ"צ שם גב, א: שוים ממש).

31) ב"מ פה, סע"א. ונת' בד"ה זה היום תרס"ו ואילך. יחייגו מיומים תרצ"א (סה"מ קונט' ח"א) בסופו.

32) לקו"ת בחוקותי מה, ג. ובכ"מ.

33) תניא פכ"ה.

34) עירובין יט, א. סוף חגיגה. ובברכות נז, א: ריקנין שבך.

35) ראה אגה"ת פי"א.

36) ראה פדר"א פכ"ח: הנביאים כו' ולאברהם כו' שנאמר וירא אליו כו'. והאריך במו"נ ח"ב פמ"ב, רמב"ן כאן. ועוד.

37) ראה אגה"ק סי"ט.